

Årsrapport

for NORTØMMER FSC™ – gruppe.

(FSC – C103857)

2016

Introduksjon.

NORTØMMER har i 2010 - 2011 etablert en gruppe av eiendommer for felles FSC™-sertifisering. Gruppen fikk sertifikat første gang 28. mars 2011. Gruppen er senere endret, ved at noen har kommet til og en gått ut.

FSC-gruppen som organiseres av NORTØMMER består pr. 1. januar 2017 av følgende eiendommer:

Eiendom	Kontaktperson	Adresse	Kommune for hovedkontor	Nett-adresse	Areal totalt	Areal produktivt.
Løvenskiold Fossum	Sten Roger Thorstensen; roger@l-fossum.no	Boks 206 Sentrum, 3701 Skien	Skien	<a href="http://www.lfossu
m.no">www.lfossu m.no	330.000 da	220.128 da
Losby Bruk ANS	Erling Bergsaker erling.bergsaker@norskog.no	Losbyveien 241, 1475 Finstadjordet	Lørenskog	<a href="http://www.losbyb
ruk.no">www.losbyb ruk.no	44.000 da	39.440 da
Fritzøe Skoger	Eivind Skurdal es@fritzoe.no	Industrivegen 24, 3748 Siljan	Siljan	<a href="http://www.fritzoe-
skoger.no">www.fritzoe- skoger.no	562.000 da	428.000 da
Mathiesen Eidsvold Værk ANS	Øystein Løvli Oystein.lovli@mev.no	Brustadvegen 15, 2090 Hurdal	Hurdal	www.mev.no	357.000 da	296.966 da
Elsrud Gård	Ole Erik Elsrud ole.erik.elsrud@norskog.no	Vestre Ådal 922 3516 Hønefoss	Ringerike	<a href="http://www.vikerfje
ll.com">www.vikerfje ll.com	14.438 da	6.348 da
Maarud Gaard, Skogene	Håkon Røer hroer@maarudgaard.no	Maarudvegen 108 2114 Disenå	Sør Odal	<a href="http://www.maarudg
aard.no">www.maarudg aard.no	70.000 da	60.000 da
Sum					1.377.000 da	1050.000 da

Elsrud Gård har ikke gjennomført avvikrning eller andre skogbrukstiltak i løpet av 2016. For øvrig har det vært aktivitet på alle eiendommene.

Ettersom vi ennå ikke har noen nasjonal FSC-standard i Norge, er gruppen sertifisert i henhold til en generisk FSC standard, definert av Soil Association Woodmark. Gruppen har etter 2011 hatt årlige eksterne revisjoner, gjennomført av Orbicon ved Karina Kitnæs. I 2016 ble 4 involverte eiendommer revidert, samt NORTØMMER sitt arbeid med organisering og oppfølging av gruppen, inklusive interne revisjoner. Alle eiendommer er revidert minst en gang i 2016, med unntak av Elsrud Skog, hvor det ikke hadde vært noen aktivitet i dette året.

Aktivitet 2016

Avvirkning fordelt på hovedsortiment

Eiendom	Samlet avvirkning	Gjennomsn. Avv. siste 5 år.	Tilvekst	Sagtømmer	Massevirke	Løvtrevirke	Energivirke
Løvenskiold Fossum	44020 m3	39700 m3	93000 m3	30095 m3	9661 m3	2280 m3	1985 m3
Fritzøe Skoger	68060 m3	64000 m3	180000 m3	44491 m3	13150 m3	3745 m3	6674 m3
MEV skoger	57167 m3	55678 m3	139083 m3	29892 m3	20980 m3	1764 m3	4531 m3
Elsrud Gård	0 m3	520 m3	2286 m3	0 m3	0 m3	0 m3	0 m3
Maarud Gaard Skoger	11729 m3	11480 m3	32427 m3	7525 m3	3715 m3	348 m3	141 m3
Losby Bruk	3701 m3	2996 m3	15100 m3	2254 m3	1336 m3	61 m3	50 m3
Sum	184677 m3	174374 m3	461896 m3	114257 m3	48842 m3	8198 m3	13381 m3
Andel	-	94 %	250 %	62 %	26 %	4 %	7 %

Avvirkning fordelt på treslag

Eiendom	Samlet avvirkning	Gran	Furu	Løv	Uspesifisert
Løvenskiold Fossum	44020 m3	36847 m3	2909 m3	2280 m3	1985 m3
Fritzøe Skoger	68060 m3	55841 m3	1800 m3	3745 m3	6674 m3
MEV skoger	57167 m3	48828 m3	2044 m3	1764 m3	4531 m3
Elsrud Gård	0 m3	0 m3	0 m3	0 m3	0 m3
Maarud Gaard Skoger	11729 m3	7114 m3	4126 m3	348 m3	141 m3
Losby Bruk	3701 m3	3508 m3	82 m3	61 m3	50 m3
Sum	184677 m3	152138 m3	10961 m3	8198 m3	13381 m3
Andel	-	82 %	6 %	4 %	7 %

Bruk av kjemiske sprøytemidler for bekjempelse av uønsket vegetasjon, var i 2016, begrenset til bruk av Glyphosat (Roundup). 60 liter sprøytemiddel er benyttet for sprøyting av veikanter (traktorsprøyting). Det er ikke benyttet kjemikaliter i ordinær ungsogopleie i 2016.

Rotstop (biologisk middel) benyttet ved avvirkning og tynning, med totalt 3,5 kg.

I tillegg er det i noen grad benyttet planter behandlet med Merit Forest, for å styrke overlevelsen i forhold til snutebilleangrep. Tilbudet av voksbehandlede planter er økende, og kvaliteten på denne behandling er i bedring. Dette benyttes i økende grad, der det er tilgjengelig. I 2016 er det først og fremst planteskolen på Biri som har kunnet leveree voksede planter. Fra og med 2018 vil også planteskolen i Hokksund tilby voksede planter som alternativ til kjemisk behandlede planter.

Skogens tilvekst, foryngelse og generelle tilstand.

Tilveksten på eiendommene er som det fremgår av matrisen ovenfor samlet 461.000 m3. Samlet avvirkning av nyttbart virke er 184 677 m3. Selv etter korrigerings for miljøhensyn og topp, svinn og avfall, blir årlig uttak vesentlig lavere enn tilveksten. Nivået på tilveksten er preget av at det på eiendommene er stor andel skog i den alterklasse som gir høyest tilvekst. Denne aldersfordelingen kan gi noe høyere tilvekst enn hva som kan opprettholdes på lang sikt. Hogskvantumet oppfattes med god margin, til å være innenfor det som kan oppfattes som bærekraftig i økonomisk og biologisk forstand.

Alle eiendommene har skogbruksplan. Alle eiendommer, har også planen i en databaseløsning knyttet til digitalt kart. Plan og kart oppdateres rutinemessig, for å ha oversikt over ressurs situasjonen, nødvendige skogkulturtiltak og å unngå avvirkning ut over produksjonsgrunnlag.

Uplantede arealer eller arealer hvor naturlig foryngelse ennå ikke er etablert (h.kl. 1) på eiendommene følges opp fortløpende. På eiendommene totalt er andelen h.kl. I i intervallet 0,1 til 3 %, som er klart innenfor normalt omfang, sett i forhold til normal ventetid fra hogst til planting. Problemet med snutebilleskader på ungskog er økende og enkelte av eiendommene, blant annet på Løvenskiold Fossum og Losby Bruk. Omfang av skogkultur blir fulgt opp ved intern- og eksternrevisjoner på eiendommene. Samlet omang av utført planting på en enkelte eiendom, samt gjennomførte foryngelseskontroller, indikerer en tilstrekkelig planteaktivitet for å opprettholde skogproduksjonen, samt etterleve sertifiserings- og lovpålagte krav til skogkultur.

På Løvenskiold Fossum og Fritzøe skoger er beite-skader på ung granskog fra hjort, et økende problem.

Omfanget av beiteskader etter elg synes å være fallende på de fleste eiendommene. Dette er en konsekvens av lavere elgstamme, delvis på grunn av store rovdyr.

Råtesituasjonen på eiendommene er en økende bekymring. Vi har ikke statistikk for råtesituasjonen konkret fra eiendommene, men intrykker er at dette er et økende problem spesielt på høyproduktiv granskog. Dette har ført til redusert tynningsaktivitet på denne type arealer.

Generelt om overvåking av skogsituasjonen, inklusive flora og fauna.

Overvåking av skog og natursituasjonen på eiendommene skjer i tillegg av eiendommene selv, eiendommens registreringer for utarbeidelse og oppdatering av skogbruksplaner med tilhørende kart og ressursoversikter også gjennom ulike samarbeidsordninger og registreringer som organiseres av offentlige etater.

Type kontroll/overvåking	
Kontroll av verneområder, som nasjonalparker, reservater og landskapsvernområder.	Gjennomføres i hovedsak av statens naturoppsyn. Eiendommene varles om det er noe spesielt som de må følge opp. Eiendommene varsler til Fylkesmannen/SNO i tilfeller de identifiserer forhold som krever avklaring eller oppfølging.
Foryngelse	Følges opp av skogbruksetaten i form av foryngelseskontroll, som gjennomføres på et utvalg av alle hogstfelt. Eiendommene varles når det er identifisert forhold som krever spesiell oppfølging. Foryngelsen sjekkes både i forhold utført arbeid, tilslag og eventuelle skader på foryngelsen.
Foryngelse	Foryngelsen følges i tillegg opp av den enkelte eiendom, som normalt sjekker alle foryngelsesfelt i løpet av 2 – 4 år etter planting. Kontrollen går spesielt på tilslag på gjennomført planting, etablering av naturlig foryngelse og eventuelle skader eller avgang på planter.
Beiteanalyser	Gjennomføres særlig med tanke på hjortevilt og fortilgang. Gjennomføres ofte for større områder enn enkelte eiendom, og ofte i samarbeid med hele storvall eller elgregioner. Dette utføres hvert 2. til hvert 4 år. Beiteanalysene gir vesentlig del av kunnskapsgrunnlaget for hjorteviltforvaltningen.

Vektutvikling vilt	Følges opp gjennom veien av alt felt vilt, som organiseres av grunneier/jaktansvarlig, og rapporteres til hjorteviltregisteret. Vektutviklingen danner sammen med beiterregistreringen basis for en bærekraftig hjorteviltforvaltning. Resultater finnes på hjorteviltportalen. (http://www.hjortevilt.no/)
Kontroll av nøkkelbiotoper	Gjennomføres løpende etter hver hogst, når det er hogget inn mor nøkkelbiotop, for å sjekke at biotopen ikke er hogget. Overvåking av nøkkelbiotoper gjøres i tillegg gjennom utvalgsbefaringer gjerne koblet til befaringer som også dekker andre formål, samt flyfotokontroller, når nye ortofoto foreligger.
Oppfølging av rovvilt	Følges opp av SNO og diverse FoU-prosjekter, som Gaupeprosjektet (NINA). Resultater rapporteres på rovviltportal http://www.rovviltportalen.no/ , www.rovbase.no og prosjektenes hjemmesider, som http://scandlynx.nina.no
Viltbiotopkontroller	Gjøres delvis i egen regi med bruk av viltkamera og i samarbeid med lokale interessenter som jakt og fiskeforenger og lokale ornitologer
Fiske og vannkvalitet.	Overvåkes gjerne i samarbeid med lokale interessenter som Jakt og fiskeforeninger.

HCV arealer.

Eiendommene har følgende omfang av HCVF-arealer:

Eiendom	Totalt areal HCVF	Areal hvor ingen hogst tillates	Areal hvor det kan tillates noe hogst	HCVF arealets andel av samlet areal
Løvenskiold Fossum	45 595 da	45 595 da	-	14 %
Losby Bruk ANS	4 863 da	4 078 da	785 da	11,3 %
Fritzøe Skoger	68 803 da	67 103 da	1 700 da	12,2 %
MEV skoger	37 730 da	18 933 da	18 797 da	10,6 %
Elsrud Gård	2 304 da	2 285 da	19 da	36 %
Maarud Gaard skoger	9 026 da	4 497 da	4 529 da	12,5 %
Sum	168 321 da	142 491 da	25 830 da	12,2 %

Nøkkelbiotoparealene er i løpet av siste halvår 2011 og første halvår 2012 systematisk sjekket ut på ortofoto, og til dels i felt. Alle HCV arealene er videre suksessivt fulgt opp i forhold til risiko for ektern påvirkning, med kontroll på flybilder, avvikringslogger og etter behov feltkontroller i samsvar med de overvåkingsplaner som er laget for eiendommene. Resultatene viser at områdene er intakt. Det er ikke i

2016 registrert vesentlige feilhogster, og heller ikke andre uforutsette hendelser som påvirker artsmangfoldet

Eiendommene og sammensetningen av HCV arealene er nærmere beskrevet i eiendommenes landskapsplaner som i sin helhet er lagt ut på eiendommenes hjemmesider.

Sammensetning og observerte endringer i flora og fauna.

For å følge opp utviklingen i skogsituasjon, flora og fauna, gjennomføres en systematisk overvåking, jfr beskrivelsen ovenfor.

Beiteundersøkelsene indikerer for flertallet av eiendommene et noe redusert beitepress og økning i forekomstene ROS-arter.

Utviklingen i dyrevekter registreres på eiendommene fra hver jakt for å følge opp kondisjonen til viltstammen. Vektutviklingen speielt for elgkalver, er noe variert mellom eiendomme. På Løvenskiold Fossum er den svakt synkende og var i 2015 på 42 kg for ku-kalvene. På Losby Bruk, Fritzsche Skoger og MEV er den registrert stabil eller svakt stigende. Det kan være naturlige variasjoner fra år til år.

For flere av eiendommene registreres øking i forekomst av svartelistede arter med stor spredningsevne. Dette gjelder særlig rødhyll, kjempespringfrø og tromsøpalme. Konkrete tiltak gjennomføres for å bekjempe disse. Rødhyll er i stredvis ferd med å utvikle seg til et problem. Denne arten er krevende å bekjempe effektivt med manuelle metoder. FoU-prosjekt utført av Fylkesmannen i Akershus og NIBIO, konkluderer med at den klart mest effektive bekjempelsen av rødhyll er sprøyting i august. Aktuelt sprøytemiddel er i tilfelle glyfosat-baserte midler.

Store rovdyr i form av ulv og gaupe har vi på flere av eiendommene. Ulv finnes som fast etablering på Losby Bruk og på Maarud. På MEV er det streifdyr av ulv. Gaupe har vi på alle eiendommene.

Stammen av hønsefugl oppfattes som relativt god, og stabil, spesielt for storfugl.

Beverstammen er redusert på Losby Bruk, som antas å være en konsekvens av predasjon fra ulv.

Rådystammen registreres som øket på flere av eiendommene, som antas å skyldes relativt milde vintre og lite snø de siste år.

Stammen av rovfugl, ikke minst hønsehauk oppfattes også som stabil, og har i noen grad økt i takt med økt bestand av hønsefugl.

Kommunikasjons med omverden.

Alle eiendommene hvor det har vært skogbruksaktivitet har i løpet av 2016 vært gjennomført relevante kommunikasjonstiltak med andre brukergrupper.

Eksterne henvendelser relatert til skogforvaltningen loggføres på eiendommene og rapporteres. Det er samlet loggført 11 henvendelser for 2016, hvorav 4 kan klassifiseres som klager. Det er stor spredning på tema for klagen. Temaene er:

- Hogst i nærheten av hønehaukreir.
- Spor etter terrengtransport.
- Trafikkforstyrrelser av velteplassarbeid.
- Begrunnelse for hogstplan.

Den sosiale påvirkning av virksomheten i 2016 oppfattes ikke å skille seg fra det generelle bildet som er belyst i gruppens analyse av sosial påvirkning, hvor hovedpunktene gjengis nedenfor:

Skogbruksaktivitet på eiendommene	Det hogges totalt sett vesntlig lavere volum enn tilvekst, og volum og CO2 binding økes på alle eiendommer. Alle eiendommer bidrar til lokal forsyning av "kortreist" ved.
Årlig kommunikasjon på eiendomsnivå med aktuelle eksterne brukergrupper.	Gjennomgående god kommunikasjon. 4 av eiendommer driver areal i mye brukte turområder, hvor det tas en del hanyn og liten koflikt registreres.
Årlig jakt- og fiske-aktivitet på eiendommene.	Jakt og fiskeforvaltningen totalt sett oppfattes å være bærekraftig. Bortsett fra elgjakt, som av naturlige grunner ikke kan være åpent for alle, er det god tilgjengelighet for for jakt og fiske for allmenheten på eiendommene.
Utmarkstilbud for øvrig på eiendommene i gruppen.	Det er god tilgang for allmenheten på eiendommene.

Oslo oktober 2017.

NORTØMMER

Erling Bergsaker